

IN MEMORIAM

EVALDAS NEKRAŠAS*

1945 05 29–2023 09 19

Evaldas Nekrašas į filosofiją atėjo iš tikslųjų mokslų – kaip ir Gottfriedas W. Leibnizas, René Descartesas, Edmundas Husserlis, Ludwigas Wittgensteinas, Alfredas N. Whiteheadas, Algis Mickūnas, Arvydas Šliogeris ir daug kitų. Tai suteikė jo mintims griežtumo ir aiškumo, jis argumentuodavo remdamasis logika ir teiginių derme.

Mes, pirmųjų filosofijos laidų Vilniaus universitete studentai, buvome ugdomi kryžminėje dviejų milžinų – Arvydo Šliogerio ir Evaldo Nekrašo – ugnyje. Tai buvo tarsi Nietzsche's dionisiškas ir apoloniškas pradai. Evaldo apoloniška ramybė buvo atsvara Arvydo dionisiškam siautuliui. Evaldas buvo visada korektiškas ir, svarbiausia, besiremiantis racionaliais argumentais, o ne emocijomis ar simpatijomis. Visi žinojome, kad jiedu su Arvydu draugai, gerbiantys vienas kitą, kad ir kokie jie skirtingi bebūtų.

Evaldo iškili figūra neišsitemo vien Vilniaus universitete. Jis ilgus metus buvo Lietuvos filosofų draugijos pirmininkas. Sunku pamiršti draugijos organizuojamas pirmąsias konferencijas dešimtojo dešimtmečio pradžioje. Evaldas neišsitemo ir Lietuvoje – jis stažavosi JAV ir skaitė ten paskaitas. Jo anglų, rusų ir vokiečių kalbų mokėjimas mums, studentams, darė didelį įspūdį ir vertė pasitempti.

E. Nekrašo „Pozityvus protas“ – tai jo *opus magnum*, subrandintas paskaitose magistrantams ir doktorantams. Prisimenu epizodą iš šių paskaitų. Profesorius turėjo kruopščiai parengtus užrašus, į kuriuos žvilgčiodavo paskaitų metu. Vieną kartą jis pasirašęs portfelyje jų nerado, tada numojo ranka ir viską skaitė iš atminties – paskaita dėl to nė kiek nenukentėjo. Ši knyga išversta ir į anglų kalbą.

Vis dėlto Evaldas niekada neatrodė kaip tipiškas „profesorius“, kuriam mes paprastai priskiriame tokias savybes kaip nejudrumą, išsiblaškimą ar nepraktiškumą. Priešingai, jis buvo lieknas, sportiškas, pasitempęs ir, svarbiausia, nebijantis pokyčių savo gyvenime. Daugeliui netikėtai jis paliko VU Filosofijos fakultete katedros vedėjo vietą Šliogeriiui ir išėjo į naujai kuriamą Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutą, prie kurio radimosi daug prisidėjo. Jis buvo politinės filosofijos žinovas ir kai kurių Lietuvos partijų, pasivadavusių svetimais vardais, demaskuotojas, nors pats niekada nesusigundė politine karjera. Deja, laukta knyga apie politinę filosofiją liko neįgyvendintas sumanymas.

Evaldas tik iš pažiūros atrodė kaip šaltas, tvarkingas ir romus Apolonas. Kartą būdamas doktorantas nuvykau su vyno buteliu į jo butą Karoliniškėse prašydamas būti mano vadovu vietoj susirgusio Šliogerio. Mano nuostabai jis butelio nepriėmė, vietoj to pasiūlė jį drauge išgerti pasikvietęs į ankštą tipinio buto virtuvę, kurioje kalbėjome kelias valandas dalydamiesi ne argumentais, bet patyrimais. Kaip ir Šliogerio atveju, tipiškame bute gyveno netipiškas profesorius. Vėliau ne kartą jį sutikau Kino pavasaryje – jis buvo aistringas gero kino gerbėjas. Beje, jis išvertė vieną reikšmingiausių Nietzsche's veikalų „Anapus gėrio ir blogio“ į lietuvių kalbą.

E. Nekrašo „Filosofijos įvadas“ – populiariausia pagrindines filosofijos problemas pristanti knyga, kelis kartus leista šiam žanrui neįprastai dideliais tiražais. Kartą jis prasarė: „ruošdamasis Filosofijos įvado paskaitoms ieškojau tinkamos literatūros, bet jos neradau, o rezultata jūs matote.“

E. Nekrašo išėjimas verčia susimąstyti – ar nėra taip, kad būvome tuo metu, kai išeina filosofijos milžinai?

Prof. dr. Tomas Kačerauskas

* <https://www.delfi.lt/news/ringas/lit/tomas-kacerauskas-filosofijos-apolonas-94612295>